

МУЗИЧНИЙ АНДЕГРАУНД ТА МУЗИЧНА ІНДУСТРІЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

(оглядова довідка за матеріалами преси,
неопублікованими документами та Інтернету 2016 р.)

Андеграундна музика (андеграунд від англ. *underground* – підпілля), – сучасний термін на визначення альтернативної культури, яка суперечить усталеним філософським, етичним, естетичним кодам соціуму й скеровується на самовираження. Це поняття уособлює певну контркультуру, що виникла як реакція на повне її ігнорування з боку офіційних фірм звукозапису, преси тощо. Також термін «андеграундний» передбачає, що мистецький продукт виробляється незалежно, та не орієнтується на культурно-мистецькі вподобання мас.

Термін бере початок з другої половини 1960-х років і стосується американських, а потім і британських гуртів, які спочатку не записували платівки, а лише виступали в клубах, і вважались авангардистами рок-музики. На відміну від «комерційних» виконавців, «підпільники» пропонували дуже довгі твори (інколи навіть півгодинні), що базувалися на блюзі, відмовляючись від простої, легкої для запам'ятання мелодійності, часто зверталися до складних ритмометричних зразків джазової музики. Але з часом і «підпільники» почали записувати платівки, а їх музика стала органічною частиною загальної музичної індустрії [1, 2].

Певний інтерес до андеграундної музики намітився сьогодні і в Україні. Втім альтернативна музична сцена в Україні все ще розвинута посередньо. Більшість гуртів приречена назавжди залишитись в андеграунді, а еталоном успіху вважається вихід на зарубіжну сцену. Можливо, саме через такий стан речей концерти подібної формації збирають у кращому випадку 150–200 слухачів [3].

Показово, що учасники таких музичних гуртів доволі часто працюють айтішниками, менеджерами середньої ланки, перукарами, викладачами тощо. Ночами проводять репетиції і на телефон записують перші сингли. Їм не пощастило: народились у країні, яка не звикла платити за музику і ходити на концерти колективів із незнайомою назвою. Радіостанції їх ігнорують, а коло прихильників обмежується найближчим оточенням. Вони – молоді, активні, нерозпіарені українські музиканти. Їх багато. Чимало з них твердо вірять, що заробляти музикою на життя – можливо. Боротьба з вітряками часто затягується на добрий десяток років. Хтось зневірюється, а комусь фортуна

посміхається. Здебільшого – одиницям. Незалежну (чи то пак – некомерційну) музику у мас-медіа й надалі продовжують характеризувати термінами «неформат», «андеграунд» чи «альтернатива». Головним концертним майданчиком для молодих артистів стають тісні клуби та, якщо пощастить, музичні фестивалі [4].

Саме фестивалі стали останнім часом тією сценою, де андеграундні українські музиканти мають змогу заявити про себе. Доволі показовим у цьому сенсі був Мультидисциплінарний міжнародний фестиваль сучасного мистецтва ГОГОЛЬFEST, що у 2016 році проходив на столичному арт-заводі «Платформа».

У пресі відзначалося, що цього року ГОГОЛЬFEST не зрадив традиції і присвятив окрему програму сучасній музиці. У 2016-му її фактично повністю віддали в розпорядження концертного клубу Atlas. На думку критиків, це могло викликати певне невдоволення та розчарування в «гогольфестівських» ветеранів та в постійних відвідувачів концертів сучасних українських музикантів.

Головним чином сучасна музика на ГОГОЛЬFESTі охопила дві сцени. Інді-вершки зібрали на великій платній Atlas Stage, зовсім молодих і амбітних залишили для меншої і безкоштовної Atlas Open Stage. Було ще два майданчики, де виступали українські музиканти (не беручи до уваги локацію «Бункер» з академічною музикою, під яку на ГОГОЛЬFEST, як завше, відведено окрему програму). Поряд з відкритою сценою було розгорнуто платформу від фестивалю UCRAZYANS, на якій протягом 17–18 вересня відіграли гурти К.А.Т.У.А, Dvone, Myoria та інші. Крім того, 25 вересня у приміщенні виставки «Продажне мистецтво» на кілька годин завітав пост-роковий фестиваль Space Fest. Тут виступив, зокрема, гурт Alinda.

Заходи Atlas на арт-заводі «Платформа» критики називали «поверненням блудного сина», адже рік тому саме тут відбувся перший Atlas Weekend. На місці Atlas Stage тоді розмістилася головна сцена фестивалю, на місці Atlas Open Stage – мала. Цього разу організатори не визначали концепцію кожного зі збірних концертів, але намагалися ставити в один день максимально близьких за стилістикою музикантів. 17 вересня програму відкрила жіноча лірика (Ольга Пулатова з Flëur, Vivienne Mort, «Один в каное»), 18 вересня привалювала танцювальна музика (The Erised, Alloise, Сераса), 23 вересня естафету підхопив мейнстрім-рок («Бумбокс», Bahroma). І тільки концерти 24 вересня (Sunsay, DaKooKa, «еє») та 25 вересня (Antonina Project, The Elephants, Mujuice) не мали певного концептуального задуму, а нагадували «збірну солянку» – занадто різними були її «інгредієнти» як за жанровою, так і за географічною ознакою [5].

Втім, на думку критиків, сюрпризів та інтриг у програмі фестивалю виявилось не дуже багато – говорити можна було хіба про якісь окремі деталі у виступах. Сет львівських рок-ліриків «Один в каное» не відрізнявся від побачених раніше нічим, окрім нового перкусіоніста. Столичні електронщики Сераса показали стабільну якість звуку та візуалу. Не скинула обертів у сценічній хореографії Катерина Офілян з «еє» (Харків). Більш органічно

тримався на сцені Роман Бахарєв із Bahroma. Попри відхід до синтетичного звучання харків'яни SunSay все ще чудово відпрацьовували живі виступи як повнокровний гурт. The Erised без Ніла Тарасова перетворилися на хаус-дискотеку; «Бумбокс» без басиста, клавішника та барабанщика прогнали на ГОГОЛЬFEST стару-нову програму перших трьох альбомів. Одеситка Ольга Пулатова із Flëur виконала власні пісні та хіти гурту без звичної інструментальної пишноти, а Vivienne Mort, навпаки, набрали бароковості у нових композиціях та свіжих аранжуваннях старих речей зі струнним квартетом. Після компактного формату виступу на Hedonism Festival сумчани The Elephants намагалися більше працювати з аудиторією, але ще не відчули себе повноправними господарями великої сцени.

Найбільшим відкриттям Atlas Stage у пресі називали Antonina Project – нове творче втілення Тоні Матвієнко, в якому фольклорний голос предків пробивається крізь товщу електронних звуків не без озирань на Onuka (сама Ната Жижченко уважно стежила за виступом перед сценою). Феєричним останнім акордом майданчика став виступ Mujuice, з органічним поєднанням музики, світла та відео-арту.

Ті глядачі, які сподівалися побачити «свіжі обличчя», завітали на Atlas Open Stage, але й тутешній склад музикантів не завжди відповідав здавна знайомому андеграундному духу ГОГОЛЬFESTу. Ска-панки «Каблуками по Брусчатке» та неошансоньє Kira Mazur перенесли слухачів в імпровізований кабак. Crossworlds та «Гуляйгород GG» заміксували етнічну музику зі звуками з пульта та ноутбуків на тлі поодиноких викликів на біс від «своїх-розуміючих». Vagabond Specter на противагу студійній пристрасності до 8-бітного звуку наживо продемонстрували гаражний рок ледве не у стилі Sex Pistols, при цьому відчуваючи себе на сцені помітно скуто. Найкращу відповідність тутешньому формату-«неформату» показав гурт Trip Inside Me, який закривав Open Stage пост-роком.

Таким чином, цьогорічна, широко обговорена у фейсбуці, «хіпстеризація» ГОГОЛЬFESTу найбільше торкнулася саме музичної програми. Жорсткий андеграунд і несподівані музичні відкриття залишилися в минулому: аби почути щось одночасно свіже, небанальне і вартісне, треба було добряче постаратися. Важливо розуміти: при формуванні програми Atlas втримали знак якості та не зробили нічого, що б суперечило їхній іміджевій парадигмі, охарактеризувавши свою присутність на ГОГОЛЬFESTі як «фестиваль у фестивалі» і таким чином хитро відвівши від себе вогонь. Але навіщо на подібний компроміс пішов сам фест, промінявши вишукану підпільність на клубне інді та музичний мейнстрім? – запитували у пресі. Стилістичний промах чи навмисний стратегічний хід на поталу комерціалізації? На думку критиків, відповідь на це запитання залишиться відкритою до наступного року [5].

Іншим майданчиком андеграундної музики став львівський форум нової української музики «Lviv Acoustic Fest», що 2016 року проводився вже вчетверте. Перший «Lviv Acoustic Fest» зусиллями місцевих ентузіастів відбувся у 2013-му. Цього року на участь у заході надійшло понад 70 заявок. З

цього числа організатори вибрали кілька найдостойніших колективів. Загалом, на фестивалі виступило 20 гуртів. На перших фестивалях головною вимогою до звучання була акустика. Тобто кожен із учасників заходу готував спеціальну акустичну програму. Нинішнього року Lviv Acoustic Fest вперше зазнав істотних новацій. По-перше, acoustic декларується лише як настрій фестивалю. Організатори полегшили завдання музикантам: дозволили увімкнути апаратуру в розетки й виконати свої композиції у звичній манері. Чи виправданий крок? Акустика завжди відвертіша за електрику. На її полі легше схибити і бути впійманим. По суті, акустика є тестом на базове вміння писати пісні. З іншого боку, підготовка акустичної програми потребує часу та додаткових зусиль. Особливо для колективу, який у цьому жанрі почувається не зовсім комфортно. Другою і, мабуть, найважливішою новацією фестивалю стала зміна локації. З Палацу мистецтв імені Гната Хоткевича «Lviv Acoustic Fest» перемістився у занедбаний кінотеатр «Львів» у Стрийському парку. Ця будівля вже кілька років не бачила відвідувачів і перебуває на межі зникнення з культурної мапи міста. Стіни, уражені грибком, вщент прогнила підлога, відсутність опалення, – стан кінотеатру жахливий. Втім, організаторам вдалося привести до ладу глядацьку залу. На відновленій частині підлоги розмістили чималу фан-зону. Задекларувати існування кінотеатру «Львів» як культурної інституції, вдихнути життя у покинуту будівлю, не дозволити знищити її остаточно – таку мету поставили перед собою організатори. Комерційно безглузда, але гідна позиція, – відзначали у пресі [4].

Два десятки представників нової української сцени, що взяли участь у фестивалі, не залишилися непоміченими публікою. На думку критиків, ці гурти не бояться казати «ні» стереотипам і штампам, що домінують на музичному ринку. Вони не продумують комерційних стратегій, зате пишуть чесну музику – інструментально багату, змістовну, вартісну. Panivalkova (Київ) – це ексцентричне тріо (Ірина Лузіна, Даша Пугачова, Ірина Кульшенко), що грає напівакустичну музику з іскрометними українськими, англійськими, французькими, іспанськими текстами й оригінальними аранжуваннями. Фортепіано та ударні підкріплюються укулеле, окариною, кастаньєтами та іншими екзотичними інструментами. У 2016 році колектив записав свій дебютний лонг-плей під назвою «Донтворі». Платівка вийшла завдяки прихильникам гурту, які підтримували запис фінансово (кошти збирали шляхом краудфандингу). За чотири роки існування колектив пройшов складний шлях від неусвідомленої розваги до перспективного інді-поп-кабаре. Концерти Panivalkova перетворюються на справжню феєрію звуку та емоцій. Відсутність боязні перед музичними експериментами, нетипові звукові рішення, вишуканість образів. Нарешті, – наголошують у пресі, – народжується нова музика, якою хочеться ділитись із закордонними друзями. Виступ Panivalkova, що став логічним завершенням першого дня «Lviv Acoustic Fest», оцінили кількома викликами «на біс».

Однією з найбільших надій нової української сцени назвали у пресі гурт The Elephants (Суми), що також привернув до себе увагу виступом на «Lviv

Acoustic Fest». Середній вік учасників колективу – не більше двадцяти років. Однак ці виконавці вже мають що сказати своєму слухачеві. Мелодійний інді-фолк із гітарами й електронікою – така музика могла б народитися на берегах Темзи. І стала б сотим колективом у розлогому списку адептів цього жанру. Втім, в українському контексті – однозначний прецедент. Зважаючи на вік хлопців, а також на факт співпраці з Євгеном Філатовим (саунд-продюсер низки композицій Джамали та гурту ONUKA), можна з упевненістю прогнозувати: цей гурт ще не раз нагадає про себе. «The Elephants потрібно багато працювати і вдосконалюватись, – зазначає Є. Філатов. – Є талант, є музичний смак, є бажання рухатися вперед. І це головне. Їм пощастило: вони, на відміну від сотень музикантів їхнього віку, мають змогу записуватися на студії... До музики хлопці ставляться дуже серйозно: це для них храм, а не розвага» [4].

Цікавими представниками українського інді-року вважають критики й гурт «Плесо» (Львів). Вона виникла на основі колективу Dalai Lama, створеного у Львові понад 10 років тому. Власне, видозмінений проект «Плесо» почався у 2014-му. Музиканти відчутно прогресують – як у студійних записах, так і в концертному представленні. Нові сингли «Висота» і «Птаха», звучать глибоко й водночас легко. Смаку їхній музиці додає флегматична манера вокалу Олександра Васецького. Водночас «Плесо» спирається на попередній музичний досвід. Глибокі тексти, мажорно-мінорні варіації, тягучий, неодноманітний розвиток мелодії, – музиканти не бояться створювати продукт, який навряд чи стане масовим. А стояти на сторожі власних музичних вподобань і не скочуватися до мейнстріму – теж певна відвага. Серед учасників львівського фестивалю критики виділили й групу ADAM (Київ). Відвідувачі «Lviv Acoustic Fest» стали свідками дебютного виступу групи, а відтак першими почули відразу 5 нових композицій. Відсутність концертного досвіду музикантів не бентежила – вони почувалися на сцені більш ніж розкуто. Автором усіх пісень є вокаліст Михайло Клименко. У пресі підкреслювали, що столична експансія фестивальної сцени тривала впродовж усього заходу. Однак серед усіх учасників на голову вищою була група Blooms Corda. Колектив грає інтелегентну музику, додаючи до неї джазові, фанкові і блюзові спеції. «Світла меланхолія гітари, саксофона і ніжно-невимушеного вокалу здатна побороти навіть затяжну осінню депресію», – підкреслювали у пресі. Торік група на чолі з фронтменом Данилом Галиком представила дебютну платівку Monodance, яка отримала схвальні відгуки музичних критиків і опинилася на перших сходинках топ-релізів 2015-го. У 2016 р. кияни презентували другу повноформатну платівку під назвою GIGOTOSIA. Можливо, нова платівка й не є влученням у «десятку» (альбом грішить не зовсім досконалим записом вокальних партій), але творчість гурту однозначно варта уваги. А виступ цієї групи на фестивалі назвали у пресі «найкращим виступом на „Lviv Acoustic Fest 2016”» [4].

Тенденцією нашого часу став поступовий вихід андеграундних українських виконавців на столичні концертні майданчики. Так, восени 2016 року відбувся перший із серії концертів українського андеграунду «ПРОСТІР»

в столичному арт-просторі Mezzanine. Захід зібрав на сцені три гурти, що ідентифікують свою творчість як пост-панк і мають абсолютно різні інтерпретації цього жанру [3].

Під щільний синтетичний саунд, що іноді складав більшу частину музики, яку видавала апаратура, виступ розпочали херсонська група Signals Feed The Void. Попри масштабне домінування мінусу над інструментальною складовою, музиканти змогли відіграти свій концерт на досить непоганому естетичному рівні. З іншого боку, творчість Signals Feed The Void важко назвати пост-панком у його класичному розумінні, у звучанні та подачі скоріше відстежуються мотиви індастріалу. «Ми сприймаємо нашу творчість як глибокий ескапізм. У своїй більшості, така музика – це, в першу чергу, самодокопування, пошук відповідей на внутрішні запитання», – зазначили музиканти.

Наступними перед публікою постали більш відомі представники українського пост-панку – київський гурт Small Dero. Зіграний сет у переважній більшості включав в себе матеріал із дебютного альбому Brodyaga. Закривали «ПРОСТІР» представники українського андеграунду il mio campo. Неочікувано для всіх, ці гості із Дніпра перевершили своїх попередників реакцією, яку вони викликали в аудиторії. Успіх був стовідсотковим і це неможливо було не відчувати.

«Наразі в Україні мало андеграунду – тут більше розвинена поп-сцена: Дорни, Ані Лорак і їм подібні. Молодим і перспективним музикантам ніде виступати, а ми намагаємось з цим щось зробити. У планах влаштувати наступне паті такого ж формату, будемо брати інді-фолкові гурти, 2–3 найкращих зі свого жанру», – розповів організатор заходу Владислав Антонов.

Та, чи зможе «ПРОСТІР» у перспективі стати майданчиком для незалежних андеграунд-колективів, стане зрозуміло лише згодом [3].

Втім, деякі напрями андеграундної музики вже сьогодні починають здобувати цілком комерційну підтримку. Подібними напрямками можна вважати стилі психоделічного року, панк-року, хард-року, індастріалу, electronic body music та ін. Тож, андеграундна музика стає частиною музичної індустрії. І це можна сприймати як доволі позитивний процес.

Та ситуація з розвитком вітчизняної музичної індустрії сьогодні не є простою. Вже багато років українська музична індустрія грає за якимось своїми, особливими правилами, які лише віддалено нагадують правила світової музичної індустрії. І річ не тільки у відставанні від країн-лідерів і навіть не в низькій платоспроможності українського слухача.

Зазвичай, коли говорять про якусь абстрактну несправедливість щодо нової української музики, самі музиканти і навіть аналітики нарікають лише на жахливу диспропорцію серед слухачів умовно хорошої і не дуже хорошої музики. Мовляв, маси все ще голосують гривнею за махровий поп, артистів радянської та пострадянської епохи. На думку арт-критиків, це поверхневий і наївний погляд на проблему. Варто ввімкнути будь-який національний канал в Європі, щоб виявити, що там досі співають і танцюють артисти, які застрягли в

далекому минулому. Великовагові, шаблонні поп-балади формату конкурсу в Сан-Ремо, карикатурний рок-н-рол, поп-кантрі, євроденс. Навряд чи з цим варто якось боротися або закликати людей, котрі сприймають музику як «потіху», побачити в ній що-небудь ще.

Іншими словами, це просто навіть не тема для дискусії серед тих, хто хоче жити і творити в 2016 році. Реагувати на світові тренди і озиратися на моду. Мало просто робити все інакше: свіжіше, сміливіше, талановитіше. Важливо міняти, власне, правила гри. І перше, що варто зрозуміти – залежність артиста від кількості виступів ні до чого доброго не призводить. Або призводить, але ненадовго.

Український артист, як професійний спортсмен, – існує лише доти, доки може їздити і виступати. Що швидко виснажує і спустошує. Позбутися цієї залежності можна лише одним шляхом – збудувати з нуля здорову музичну індустрію, за образом і подобою інших успішних індустрій: британської, німецької, американської. Сьогодні вже є ті, хто розуміє: виступи – лише частина джерел доходу, доступних тому, хто робить цікаву музику. Значним додатком до цього мають бути офіційні продажі музики, стримінг, монетизація YouTube, ліцензування музики в рекламу або на ТБ, винахідливий і якісно реалізований мерчендайзинг.

Відомий французький дует Daft Punk взагалі не дає виступів і не планує цього робити, але щорічно заробляє десятки мільйонів доларів. Ретельно продуманий образ, ідеальний промоушен і ціла команда маркетологів, які роблять гроші з повітря. Новорічні іграшки Daft Punk, конструктор Lego – Daft Punk, іграшка YoYo - Daft Punk, тарілка для фрісбі, ароматизатор для авто. Цей список майже нескінченний. Звісно, це культурний феномен, топ-рівень. Але сама модель цілком перспективна і для українських артистів. За останні роки їх з'явилося кілька дюжин, і, на думку критиків, вони вже починають трохи набридати. Десять концертів на рік в одному тільки Києві і з одним матеріалом – і все, ти в глухому куті. Добре, якщо цю творчу безвихідь можна згладити круглою сумою, яка дозволить взяти паузу, дати «скучити за собою» і підготувати новий матеріал. Але це можуть дозволити собі одиниці [6].

Ще одна важлива тема – продаж музики і стримінг. В Україні не все так погано. Стримінгові сервіси Яндекс Музика, Deezer або цифрові онлайн магазини iTunes, Google Play давно і цілком якісно працюють. Навіть більше, їхнє ціноутворення адаптоване під українські реалії. Місячна передплата коштує дешевше за бургер. Але нею, як і раніше, користуються не більше чверті від усіх користувачів смартфонів у країні. Є припущення, що це і зовсім тільки десята частина.

Артисти недоотримують і не до кінця розуміють, що їм у цій ситуації робити. Їхній хліб – прокачані соцмережі і YouTube. На ці цифри дивляться промоутери і запрошують виступати. Як же складно відмовитися від усього цього на користь туманної невідомості. Але варто було б зробити раптовий флешмоб і самим прибрати свою музику з вільного доступу, як, кількість користувачів стримінгів зростає в рази. І для цього зовсім не обов'язково

закривати VK, EХ.UA і ще десятки подібних сайтів. Вони цілком відкрито йдуть на контакт і видаляють контент за запитом правовласника. Інша річ, чи хоче цього сам правовласник? Нехай революції вершать наївні романтики, я відсиджусь збоку. Так мислить більшість артистів. Значить, бачать у собі сили і бажання гастролювати до 50 років. Іншими словами, шанс на розвиток отримує тільки та музика, яка презентабельна в живому виконанні. Але ж є безліч стилів музики, яку люди воліють слухати на самоті: вдома, в плеєрі, фоном на роботі. Слухати... і не платити. Музиканти, які працюють в таких стилях, не мають шансу зробити улюблене заняття своєю професією. Десятки талановитих проєктів залишаються лише віртуальної фікцією.

Зараз через вокальні шоу проганяються десятки чудових виконавців, ще з півсотні активно представлені на сцені, але до міжнародних стандартів наближаються лише одиниці. Бракує кадрів. 70% артистів у постійному пошуку хороших фахівців, здатних зробити їм круте відео, фото, прес-реліз, промо-кампанію, букінг.

Фахівці, тим часом (ті, хто дійсно знають свою справу), теж не поспішають змінювати правила гри. Замість того, щоб, як у всьому світі, запускати власні агентства, нішеві сервіси, вони беруть цікавого їм артиста «під ключ». Ведуть всі його справи і не наважуються делегувати повноваження. Або, навпаки, беруться за 4–5 артистів відразу, тому що один не може гідно прогудувати і, зрештою, від цього втрачають абсолютно все. ЗМІ, тим часом, абсолютно збиті з пантелику. Замість того, щоб мати справу з 8–10 відомими промо-агентствами, вони тонуть у сотнях листів від чийось піарників, друзів, помічників або самих артистів.

Втім, хочеться сподіватися на краще. І перша цеглинка в цьому – це практика відкритого, живого діалогу [6].

Певною спробою такого діалогу став Music Hub, що відбувся 26 вересня 2016 р. у київському клубі Atlas. Він зібрав в одному приміщенні представників нового українського шоу-бізнесу в зародковому стані – організаторів, менеджерів, музикантів, журналістів тощо.

Модератор заходу І. Панасов, шеф-редактор видання Cultprostir, намагався побудувати розмову за схемою «артист – менеджмент – медіа – концертні майданчики». Результат – нічого конструктивного. Сказані речі, – констатують у пресі, – нагадували роздуми та вислови фейсбучних аналітиків, які закінчуються коментарями зі смайлами, щоб завершити розмову. Екстракт першої частини хабу: «У нас у принципі немає грошей і не буде», «У нас погана інфраструктура в регіонах», «У нас не розвинена культура ведення музичного бізнесу» тощо. Питання, які звучать із року в рік, були поставлені знову. Але складалося враження, що учасники заходу варяться у власному соку і, навіть при великому бажанні поділитися досвідом, не зроблять це публічно. Друга частина хабу з фестивальними організаторами була цікавіша. Але їхня дискусія скоріше виглядала як звіт діяльності та «як ви відбираєте лайн-ап» (знову ж таки, «а як ви відбираєте пісні на радіо?»). Загалом суть розмови зводилася до того, що жодний літній фестиваль не окупився.

Так навіщо ж все-таки зібрали цей Music Hub Connect? – запитували арт-критики. Більшість озвучених питань обговорювалися раніше не раз і, як і тут, ні до чого не призвели. Перспективи? А, так, тут теж нічого. Перший музичний хаб коннект не дав відповідей, не підняв нових запитань. Він просто зібрав людей, у яких щось вийшло зробити в своїй сфері, та людей, в яких не вийшло, в одному приміщенні та створив ілюзію колективного обговорення актуальних проблем, які за межі обговорення у такому форматі не вийдуть [7].

Значно успішнішим виявився Kiev Music Summit 2016, що з 30 вересня по 2 жовтня проходив у столичному смартворкінгу «Сад». Він став однією із найбільших галузевих подій за часи незалежності. 35 годин доповідей, публічних інтерв'ю та воркшопів протягом трьох днів. Мета: зробити певний зріз сучасного стану української музичної індустрії й окреслити перспективи її розвитку.

По-перше, було обговорено питання співіснування музичної індустрії та медіа. Так, у рамках своєї доповіді головний редактор блогу про нову українську музику Ligoom О. Бондаренко визначив основні проблеми, з якими зараз стикається українська музична журналістика: відсутність монетизації медіа та сильної профільної школи для авторів. Як наслідок – критичний ліміт професійних, а також авторитетних журналістів, готових писати якісні матеріали за скромні гонорари. Це, в свою чергу, веде до того, що оглядачі-практики нерідко не встигають охопити увесь пласт нового музичного матеріалу, кількість якого невпинно збільшується. Проте перспективи на майбутнє видаються позитивними. Одне з проблемних питань якраз має вирішитися – музичні веб-видання Comma та Ligoom будуть спонсоруватися квитковим сервісом Karabas з кінця 2016 року. Це дозволить їм розширити штат і суттєво збільшити заробітну плату [8].

По-друге, порушувалися питання про відмінності між українською та західною музичними індустріями. Зокрема, Є. Шестопал, засновник івент-агентства Roptop FM UK, зазначив, що британська музична індустрія може похизуватися наявністю великої кількості профільних асоціацій і спілок, що дозволяють музикантам отримати допомогу та рекомендації в питаннях захисту авторського права та своїх інтересів перед державою. Окрім цього, навіть у містах із населенням у 25 тисяч осіб періодично проводяться нетворкінги, де музиканти спілкуються й обмінюються досвідом – це дає поштовх для розвитку індустрії по всій країні. Україні саме час застосовувати подібну практику, вже звичну для західних колег.

С. Малецький з концертного агентства H2D визначив головні відмінності між західною та пострадянською системою роботи з організації виступів. На Заході відбувається жорстке планування турів із заздалегідь визначеними датами, розмір гонорарів визначається спільно з промоутером за системою *make your offer* (менеджемент артиста може перевірити адекватність пропозиції сторони, що приймає, а іноді – отримати більший прибуток). Окрім того, західні артисти обов'язково підписують контракти, умови яких завжди виконуються. Цього ж вони чекають і від організаторів свого виступу. У

пострадянських країнах доволі часто артисти «старої школи» (а іноді й молоді) готові виступати у будь-яку вільну дату, вони мають фіксований гонорар і не завжди підписують контракти.

Відмінності між цими двома підходами різні. Проте, за словами С. Малецького, західний погляд на організацію концертів в Україні не завжди є більш ефективним чи вигідним, як і навпаки – місцеві методи роботи не завжди дають гірший результат. Також варто зазначити, що ця класифікація не є правилом для всіх без виключення артистів [8].

На Kiev Music Summit 2016 говорили й про PR у музичній сфері. Йонас Стоун, засновник та керівник британської PR-компанії EPM, зазначив, що перш за все, артист має створювати якісний та цікавий матеріал. Жодна PR-кампанія не зробить із нездари зірку. Професійний піарник має бути наполегливим, але не настирливим, знайомитися із потрібними людьми (журналістами, організаторами фестивалів, букерами), але не зловживати їхньою увагою та часом. Так чи інакше, ефективнішого методу, ніж особисті контакти, в музичній сфері поки що немає.

Один із принципів роботи Й. Стоуна: PR-кампанія завжди має бути детально спланована. Це стосується і часових рамок, і підходів до контенту, який піарник пропонує для медіа. Повідомлення мають бути персоналізовані та надходити саме до того адресата, який ними зацікавиться. Нерідко піарники нехтують цим правилом і розсилають безособові прес-релізи до всіх можливих видань – це тільки зменшує ефективність піар-діяльності.

Торкнулися й проблеми створення українського музичного фестивалю, що став би європейським брендом. За словами Ніккі МакНіл PR-агента Sziget Festival, Exit Festival, Opener та інших популярних східноєвропейських фестивалів, масштабний музичний захід може стати привабливим не тільки для місцевих жителів, але й для туристів. В Україні є потенціал для розвитку фестивального руху: дешеве проживання та відпочинок для іноземців, багата природа та давня історія можуть стати своєрідними козирами для нашої країни. Звичайно ж, без фінансової допомоги з боку держави або ж місцевих громад організувати великий фестиваль непросто, але необхідно на реальних прикладах пояснювати представникам влади, наскільки прибутковим може стати міжнародний фестиваль, а також як він може підвищити репутацію країни в Європі. Н. МакНіл резюмувала, що європейцям вже давно почали набридати Glastonbury, Reading & Leeds, та подібні до них традиційні фестивалі, вони прагнуть нових вражень і відчуттів. Саме на задоволення цих потреб могли б працювати організатори майбутнього музичного заходу в Україні, який необхідно зробити популярним за кордоном [8].

Звичайно ж, не кожна доповідь на Kiev Music Summit 2016 була наповнена життєво важливою інформацією для всієї аудиторії. Та й не так просто дати об'єктивну відповідь на запитання «Коли по-справжньому цікава українська музика почне монетизуватися?» та «Як в нашій країні створити фестиваль, що стане справжнім брендом?».

Втім, захід став логічним продовженням вже згаданого Music Hub, щоправда, став набагато вагомішою подією для української музичної індустрії. Завдяки камерності події спікери змогли дозволити собі бути відвертими із гостями смартворкінгу «Сад». Важливі речі обговорювалися також за кавою в перервах між дискусіями, а доповідачі були готові відповісти на додаткові запитання особисто.

Kiev Music Summit реалізував те, що Music Hub фізично не зміг через брак часу – він у значній мірі забезпечив нетворкінг серед учасників. Знайомства, обмін контактами, обговорення майбутніх проєктів – часу побути на самоті не було ні в кого.

Знайти недоліки можна будь-де. Проте очевидно те, що прогресивні зрушення в українській музиці набирають обертів, свідченням чого й став Kiev Music Summit 2016 [8].

А щодо музичної індустрії, то вже сьогодні прикладом її успішного розвитку можна назвати «Український музичний ярмарок», що відбувався у Києві 13–15 жовтня. Ярмарок представляв досягнення українських компаній, що професійно забезпечують існування музичної індустрії в Україні протягом 25 років.

У пресі наголошували, що протягом трьох днів, українські компанії здійснили особливий прорив музичної галузі: понад 4000 відвідувачів відзначили, що музична індустрія в Україні відбулася як частина креативної економіки держави. Понад 50 компаній, які представляють ринок у різних аспектах – від виробництва звукового й світлового обладнання, фабричних і майстрових музичних інструментів, до технологічних рішень, дистрибуції, сценічних конструкцій тощо – привертати увагу як професійної спільноти, так і пересічних відвідувачів найбільшої в Україні музичної виставки.

Цьогоріч особливою сторінкою розвитку виставки стала співпраця із он-лайн телеканалом beTV, яке реалізувало давню мрію учасників музичної індустрії: побачити наживо й поспілкуватися з представниками музичної індустрії наживо у прямому ефірі. Це забезпечило включення у процес професійної комунікації українських музикантів, звукорежисерів, івент-компаній з усієї України. Щоденно за роботою Українського музичного ярмарку стежили он-лайн близько 1500 користувачів Інтернету.

Аудиторія Українського музичного ярмарку помітно «виросла» фахово: якщо на початку 2000-х років відвідувачів цікавив власне асортимент продукції, то цього року експоненти відзначили зацікавлення відвідувачів власне тестуваннями обладнання, розвитком нових бізнес-контактів, укладання довгострокової співпраці. Таким чином, виставка розвиває як власне демонстраційний потенціал, так і бізнес-складову процесів музичного ринку.

Показово, що понад 80 % відвідувачів представляли професійний сегмент музичного ринку: від представників телевізійної галузі, івент-компаній, архітектурних бюро, інтернет-магазинів, студій звукозапису тощо до власне фахівців – звукорежисерів, інженерів світла, менеджерів концертних агенцій і т.д.

На думку дирекції Українського музичного ярмарку – 2016, помітне поживлення ринку пов'язане із новими викликами та перспективами для

невеликих виробництв: зокрема, понад 50 % експонентів представляли потужності українського виробництва, що, у свою чергу, стає новою позитивною тенденцією його розвитку. А частина цих, українських, виробників робить упевнений крок до впізнаваності на зовнішніх європейських ринках.

Український музичний ярмарок – 2016 року відбувся, однак найголовніше для команди – це те, що відбулася власне музична індустрія [9].

Тож, вже сьогодні фахівці з оптимізмом дивляться на перспективи розвитку андеграндної музики та її співпраці з музичною індустрією.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андеграунд / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: wikivisually.com/lang-uk/wiki
2. Андеграунд. О дєтях музикального подземелья / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tequilajazzz.com/andegraund_o_detjh_muzykalnogo_podzemelj.html
3. Чалахешашвілі Г. Над прірвою андеграунду: як пройшов перший «Простір» у Mezzanine / Чалахешашвілі Г. – 2016. – 25 жовт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://muzmapa.in.ua/prostir-1>
4. Дрималовський О. Інша музика: ті, що сказали «ні» / Дрималовський О. // Дзеркало тижня. Україна. – 2016. – 5–11 лист. – С. 14.
5. Пухарєв Ф. Із підпілля – у мейнстрім. Сучасна музика на ГОГОЛЬFEST – 2016 / Ф. Пухарєв. – 2015. – 27 серп. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://muzmapa.in.ua/gogolfest-atlas-stage/>
6. Вареница С. Що насправді заважає розвитку української музики / Вареница С. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/style/blogs/shcho-naspravdi-zavazhaje-rozvitku-ukrajinskoji-muziki-dumka-231169.html>
7. Воронов С. Без відповідей: як пройшов перший Music Hub Connect / С. Воронов. – 2016. – 27 серп. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://muzmapa.in.ua/music-hub-connect-1/>
8. Семенченко Б. Поговоримо про музику: найцікавіше з Kiev Music Summit 2016 / Б. Семенченко. – 2016. – 1 жовт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://muzmapa.in.ua/kyev-music-summit-2016/>
9. Український музичний ярмарок – 2016: новий етап розвитку музичної індустрії України / Інформація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://muz-yarmarok.org.ua/>

Матеріал підготував

Бурнашов І.Ю., зав. сектором
відділу наукового аналізу і
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Підписано до друку 24.11.2016. Обл.-вид. арк. 0,75. Б/т. Зам. 107. Безплатно

Ротапринт НІБ України, Київ–1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12